

Californía 2022

J. Paul Getty listasafnið í Los Angeles

6. apríl

Um páskana lögðum við Illa, Úlla og Orri land undir fót og heimsóttum Hauk og Na Yon til Claremont (Björtufjalla) þar sem þau búa um 40-60 mín. akstur frá miðbæ LA. Flugum við til Ontario flugvallar sem er í 15 mín akstursfjarlæg frá heimili þeirra fimmtudaginn 6. apríl og dvöldum þar í 12 daga í góðu yfirlæti. Dæturnar höfðu í samvinnu við Na Yon sett sama metnaðarfulla dagskrá fyrir tímann sem að mestu gekk eftir. Veðrið var hið besta allan tímann. Hitinn fyrstu dagana að vísu nokkuð mikill, um 30 gráður, en góður andvari gerði hann bærilegan en mesti hluti tímans var svalara, 21 til 24 gráður, sem hæfði eytlendingum norðan úr Dumbshafi vel.

7. apríl

Á göngu við Stanford Drive, Claremont

Vegna tafa í Seattle komum við ekki fyrr en árla nætur til Ontario þar sem Haukur beið og keyrði okkur heim. Kom það ekki í veg fyrir að vaknað væri snemma næsta dag enda þurfti Illa að taka smá hlaupasprett og Úlla og Orri fóru í göngutúr um hverfið og leyfðu gamla manninum að sofa lengur. Dagurinn fór að öðru leyti í að jafna sig eftir ferðina og njóta góða veðursins, ganga um og heimsækja verslana- og veitingahverfið í nágrenninu en næsta dag var tekið til við dagskrána.

Rafn Stefánsson frændi okkar sem búsettur hafði verið í Los Angeles frá því að hann lauk þar námi í rafmagnsverkfræði og starfað hafði lengst af hjá Bell símafyrirtækinu en síðar hjá Kodak hafði boðist til að lána okkur einn bíl sinna og tók ekki annað í mál en að koma til Hauks og ná í okkur svo við gætum tekið

bílinn. Hann var á nítugasta aldursári en allhress. Fórum við með honum, fengum bílinn og komum við í “malli” á leiðinni til baka. Bíllinn hafði staðið óhreyfður í 3 ár og fannst dætrunum lítið koma til lyktarinnar í honum og var hann því lítið notaður þar sem við höfðum afnot af bílum Hauks og Na Yon eftir þörfum.

8. apríl

Haukur fór með okkur inn í LA þar sem þau eiga litla íbúð. Hann ætlaði að vinna þar en lánaði okkur bíl sinn og vorum við því frjáls ferða okkar og okum vítt og breitt um svæðið, áfallalaust þótt reyndasta bílstjóranum væri ekki leyft að aka mikið.

Við heimsóttum fyrst Tjörupyttasafnið (La Brea Tar Pits and Museum). Á svæði sem nú er inn í borginni í hæðunum norðan miðbæjarins var á sínum tíma olíuvinnsla. Jarðsprungubeltið á mótum Amerikuflekans og Kyrrahafsflækans liggur eftir endilangri Kaliforníu og um þessar sprungur hafði olía sum staðar borist upp á yfirborðið og myndað pytti sem með tímanum breyttist í seigfljótandi tjöru og ofan á

henni hafði safnast vatn. Við olíuvinnsluna kom í ljós að í þessum tjörupollum sem voru margir hverjir mjög djúpir leyndist óhemju mikið af dýrabeinum. Fyrir um 10.000 árum, ca 2.000 árum eftir lok ísaldar á þessum slóðum, var á svæðinu mikið dýralíf, mest tegundir sem nú eru útdauðar þótt ættingjar þeirra finnist víða í breyttri mynd. Mörg þessara dýra voru stórvaxin sem bendir til gróðursældar. Talið er að beinin í pyttunum séu af dýrum sem vaðið hafi út í pyttina í leit að vatni en festis í tjörunni og sokkið til botns þar sem bein þeirra steingerðust á þeim árþúsundum sem þau lágu þar.

Eftir að olíuvinnslu lauk á svæðinu hafa bein af dýrum í þúsundtali verið grafin upp úr pyttunum, hreinsuð, rannsökuð og stillt upp til sýningar. Meðal þeirra eru loðfilar, nashyrningar, vísundar, ljón og úlfar, flest stærri en ættingja þeirra sem nú má finna á

Loðfilar í Tjörupyttasafninu

Kaffi og ís eftir safnskoðunina.

öðrum stöðum í heiminum en einnig smærri dýr. Á myndinni má sjá okkur Orra við endurgerðan loðfíl. (Loðfillinn er sá með bognu tennurnar). Orra, sem þekkir risaeðlur og sögu þeirra veit að þær dóu út fyrir tugum milljóna ára, þótti merkilegt að sjá steingerva af svo “ungum” dýrum sem hér voru. Tók drjúgan tíma að skoða safnið, lesa upplýsingaskiltin og að lokum var horft á kvikmynd sem rakti þessa þróun alla.

Á sömu lóð og Tjörupyttasafnið er LACMA, stærsta myndlistasafn í vesturhluta BNA. Þar

stóðu yfir skemmtilegar sýningar, tvær myndrænar innsetningar annars vegar um áróður, félagslega áreitni og kúgun og hins vegar túlkun danshóps á dansi frumbyggja og annarra félagslegra afskiptra borgarbúa. Hugvitsamlegar og fallegar sýningar. Tvær klassískar myndlistasýningar, önnur um evrópska mynlist fram á tuttugustu öld og hins vegar ítarleg sýning á verkum þýsku expressionistanna og fróðlegt að bera þær saman við frönsku impresionistana á sýningunni, sem við sáum í Getty listasafninu nokkrum dögum síðar. Eftir skoðun á sýningum og söfnum fengum við okkur hressingu áður en við snerum til baka niður í Litlu-Tokyo til að ná í Hauk og halda heim. Deginum lauk svo með máltíð á veitingastað í Claremont sem minnti helst á fjárrétt með bárujárnsþaki og bauð upp á mexíkanska skyndibita og öl.

9. apríl

Daginn eftir var enn heitt í veðri og afráðið að nota þann dag til strandferðar. Fórum við með Na Yon til Newport Beach, strandbæjar sunnan LA. Strandlengjan, þakin ljósum mjúkum sandi, er opin fyrir öldum Kyrrahafsins sem skullu á henni. Eftir að

Úlfhildur og Orri í öldum Kyrrahafsins

hafa legið um stund í sólinni og safnað hita þótti sumum þægilegt að láta hafið kæla sig og gaman að dansa við öldurnar.

10. apríl

Á fjórða degi í Kaliforníu, sunnudegi heimsóttum við ásamt Hauki og Na Yon Joshua Tree þjóðgarðinn í Mojave og Colorado eyðimörkunum austan San Bernardino fjallanna og LA-svæðisins en norður af Palm Springs. Höfðum við öll nema Orri komið áður en þetta heillandi

svæði það er yfir 3.000 ferkílómetrar (samsvarar um 55 km x 55 km svæði), að mestu auðn þakin grjóti og þurrum jarðvegi með takmörkuðum gróðri og dýralífi. Yfir klukkustund tekur að aka gegnum svæðið frá norðri til suður en að þessu sinni héldum við okkur í norðurhlutanum. Í honum er Joshua tré, jukkutegund, einkennandi en stakir kaktusar og aðrar harðgerðar plöntur sjást. Í suðurhlutanum, í Coloradó-eyðimörkinni, er trjágróðurinn minni en þar má finna skóg af kaktusum.

Haukur, Na Yon, systurnar og Orri í Falda dalnum þar sem nautabjófar leyndu þýfi sínu fyrir á tímum

Það sem einnig einkennir norðurhlutann einnig eru risavaxin af afrúnnuð björg úr graníti, hörðu gosbergi, sem storknað hefur á miklu dýpi. Í landrasi vegna árekstra jarðskorpuflekanna fyrir 75 til 250 milljónum ára hefur granítið komið upp á yfirborðið, veðrast af grunnvatni og yfirborðsáhrifum og stendur uppúr eftir að mýkra berg hefur skolast burtu og fyllt gil og sprungur og myndar þann litla jarðveg sem þarna er að finna. Á síðari hluta 19. aldar og allt til um 1940 var nokkur námugróftur á svæðin en þar fannst gull, en einnig silfur, kopar, zink og járn. Um

svipað leyti var svæðið aðsetur þjófa sem rændu dýrum úr kúrekstrum á leið til slátrunar og földu þau í giljum í eyðimörkinni. Þrátt fyrir erfiðar aðstæður er dýralíf nokkuð á svæðinu. Að degi til sjást eðlur og íkornar en á næturnar fara fleiri dýr á stjá svo sem snákar, stórhyrndar kindur, sléttuúlfar og rauðgaupur og í syðri og lægri hluta þjóðgarðsins finnast eyðimerkur-skjaldbökur sem taldar eru í útrýmingarhættu. Meðalhiti á svæðinu hefur hækkað um nálægt 1,5 gráður á síðustu 20 árum og úrkoma dregist saman um nærri 40%.

Orri á granítbjargi með dæmigert landslag að baki

Á leið frá kúrekakránni sem sést hefur í ófáum vestrum

Eftir skoðun og klifur í klettum héldum við til baka. Á miðri heimleiðinni ókum við til Pioneertown sem byggð var upp eftir síðara stríð sem leikmynd fyrir töku á kúrekamyndum o.fl. en meðal stofnenda var Roy Rodgers. Nú er staðurinn mest notaður til tónleika- og samkomuhalds. Við settumst úti fyrir krá í stíl viltu vestursins og fengum okkur öl og mexíkanskar vefjur áður en lagt var í lokaáfangann heim til Björtufjalla.

11. apríl

Að morgni næsta dags sagði Haukur okkur þau tíðindi að pabbi Na Yon hefði veikst alvarlega þá um nóttina og verið fluttur á sjúkrahús til aðgerðar. Foreldrar Na Yon eiga heima í Rochester í New York fylki og væri hún á leið þangað um nóttina. Aðgerðin tókst vel en endurbatinn var erfiður en útlit er fyrir að hann nái fullum bata. Þetta atvik hafði hins vegr þau áhrif að við vorum án Na Yon það sem eftir var ferðar og söknuðum hennar mjög. Einlæg vinátta, umhyggjusemi og lífleg samskipti einkenna hana og hefur hún frá byrjun fallið vel inn í fjölskylduna. Tókum við daginn rólega og nutum nærumhverfisins í Claremont en í stuttu göngufæri frá heimili Hauks og Na Yon er miðbæjarkjarni með gnægð smáverslana og veitingastaða.

12. apríl

Smávaxnir flóðhestar

Pennan dag sem var þriðjudagur notuðum við til að fara til San Diego niður við landamærin við Mexico um 1,5 - 2 stunda akstur frá Björtufjöllum og var tilgangurinn að skoða dýragarðinn þar sem er fjölsóttasti slíkra garða í BNA með yfir 12.000 dýr af yfir 650 tegundum sem komið er fyrir í sem náttúrulegustu umhverfi á 40 hektara svæði en garðurinn var fyrstur dýragarða í því að leggja það af að geyma og sýna dýrin í búrum.

Það væri mörg dagsverk að skoða það allt til hlítar svo við létum nægja það sem forvitnilegast þótti og það sem við römbuðum á og dugði það til að við sáum ýmislegt sem við höfðum ekki áður komist í tæri við. Meðal þess voru smávaxnir flóðhestar, jarðköttur í varðstöðu og mauraætur. Að sjálfsögðu var farið á filaslóðir, apar skoðaðir sem og birnir, tígrisdýr og ljón. Flest voru dýrin róleg og lítið á

Jarðköttur

ferðinni í allmiklum hita þótt einnig væru undantekningar þar á.

Orri íhugar hvað til bragðs sé að taka í bið eftir matnum

Þegar líða tók á dag sótti hungur að og var ákveðið að setjast á útveitingahús í garðinum. Systurnar tóku að sér að ráða matseðli og stilltu sér upp í alllanga biðröð en við Orri settumst við borð og biðum. Biðin reyndist nokkuð löng og Orri ekki sáttur við að sitja og bíða. Skimaði hann umhverfis okkur og sá ég skelmislegan svip koma á andlit honum og vissi þá að hann hefði séð eitthvað áhugavert og væri að gera upp hug sinn. Hann hafði komið auga á trédýr þar nærri og hóp krakka í grennd við það. Fór

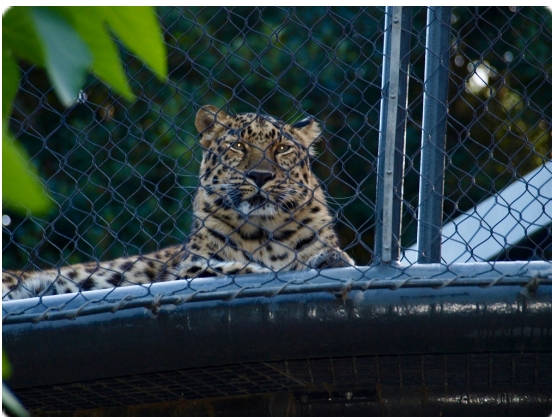

Í samræðum við senjóríta

Í stuði í San Diego

hann þangað og kleif á bak dýrinu. Fljótlega fylgdi suðræn senjóríta á hans aldri fordæmi hans svo og bróðir hennar. Innan skamms voru þau komin í hrókasamræður og skemmtu sér sjánalega vel. Undi Orri hið

Hlébarði í stóískri ró

besta í félagsskap þeirra þar til faðir þeirra kom með mat handa þeim og litlu síðar birtust dæturnar með mat handa okkur sem var vel tekið eftir meira en hálf tíma bið.

Eftir að hafa satt hungrið héldum við áfram göngu okkar um garðinn og bar ýmislegt fróðlegt fyrir augu m.a. fagurlimuð hind, mauraæta, sebrahestar og hlébarði sem lá makindalegur á brú hátt yfir höfðum okkar.

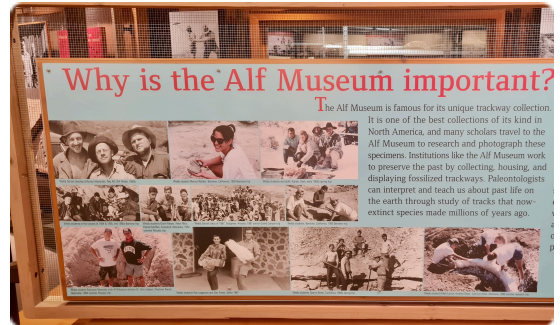
13. apríl

Við Raymond Alf steingervingasafnið í Claremont

Raymond Alf sem þekktur var á fyrstu áratugum 20. aldar og gerst hafði kennari í náttúrfræðum við skólann. Eftir að hafa fundið steingerving ekki langt frá skólanum hóf hann að fara með nemendur skólans í leiðangra í leit að þeim. Í safninu eru um 140.000 safngripir og eru um 95% þeirra fundnir af nemendum skólans í leiðöngum þeirra. Safnið er m.a. þekkt fyrir að geyma mikinn fjölda fótspora forndýra.

Tekinn var rólegur dagur en við skruppum þó aðeins í Alf Museum of Paleontology, lítið en afar skemmtilegt steingervingasafn í Claremont sem gerir þróunar-sögunni góð skil og sýnir hvernig núlifandi dýrategundir hafa þróast af forfeðrum sínum í gegnum þúsundir og milljónir ára. Orri skoðaði það af mikilli athygli en hann er mjög upptekinn af tímatali og fornöldum. Safnið er á lóð framhaldsskóla, Webb Schools, í Claremont og kennt við hlauparann

Raymond Alf safnið er hluti framhaldsskóla og gegnir einnig hlutverki í kennslu

Getty listasafnið. Torgið og hluti bygginganna

14. apríl

Getty listasafnið í Brentwood við Los Angeles var heimsótt þennan dag. Safnið var stofnað 1974 af J. Paul Getty sem auðgast hafði af olíuvinnslu í Bandaríkjunum og í Sádi-Arabíu og var um tíma talinn auðgast maður heims en er einnig þekktur á síðari tímum vegna ráns mafiutengds hóps á Ítalíu á sonarsyni hans 1973 og synjunar hans á að greiða lausnargjald fyrir strákinn fyrr en eftir að hafa fengið afskorið eyra hans í pósti. Safnið fluttist til

Brentwood 1997 í afar glæsilega byggingu með ítölskum kalkstein í veggjum og gangbrautum. Það stendur upp í hæðunum ofar annarri byggð og samgönguæðum og verður einungis komist þangað með smálestum sem ganga frá brautarstöð niðri í dalnum á nokkurra mínútna fresti. Ríkir því mikil kyrrð yfir og inn í safninu þótt þar sé mannmargt, um 1,8 milljón gesta á ári. Byggingarnar eru margar og stórar og

Getty listasafnið. Hluti garðsins

útsvæði og garðarnir umhverfis víðáttumiklir. Listrænar byggingarnar og garðarnir eru út af fyrir sig heimsóknar virði en í safnabyggingum er að finna listaverk einkum frá tímanum fyrir og um 1900. Má þar sjá heimsfræg verk gamalla meistara eins og Rubens, Rembrandt og Goyja og fjölda verka impressionista 20. aldar (Turner, Renoir, Manet, Monet, van Gogh, Gauguin, Cezanne o.fl.). Áhugaverður samanburður við farandsýninguma sem við sáum á LACMA á öðrum degi dvalarinnar og tileinkuð var expressionisma fyrri hluta 20. aldar sem spratt upp í Þýskalandi (og víðar) úr hinum franskættaða impressionisma sem hér mátti sjá.

Vincent van Gogh; Sverðliljur

Rafn hafði boðið okkur til kvöldverðar á fint kínverskt veitingahús í Pasadena borgarhlutanum, nærri heimili sínu. Á leiðinni frá safninu tókum við Hauk í íbúðinni í Little-Tokyo og keyrðum til Rafns, um 20 mínútna akstur og fórum þaðan á veitingahúsið. Jon (heitir svo) sonur hans var með í för en kona hans átti ekki heimangengt. Jon er sextugur og hefur nokkrum sinnum komið til Íslands. Auðséð var að þeir feðgar voru vel þekktir á staðnum. Var okkur tekið með miklum virktum og fram bornir margvíslegir réttir sem við kunnum lítil skil á en brögðust flestir vel. Orri hlaut mikla athygli og alúð af hendi eigandans og þjóna sem allir voru af kínversku bergi brotnir. Að máltíðinni lokinni fórum við heim til Rafns og stoppuðum þar nokkra stund og skoðuðum húsið sem hann býr nú einn í með fjölda herbergja, garð og bakgarð með sundlaug.

Rafn Stefánsson og Jon sonur hans

15. apríl

Það sem af var ferð höfðu dagarnir verið annasamir, höfðum við farið víða, ekið yfir 100 km á dag að jafnaði og skoðað margt. Næsti dagur var þegar fullbókaður, heimsókn til Rafns, matur í boði Hauks í miðbæ Los Angeles og tónleikar. Var því ákveðið að hafa daginn rólegan, dvelja í Claremont og líta eftir atvikum í verslanir þar í grend. Gekk það allt eftir og lauk deginum með góðri máltíð á ítölsku veitingahúsi.

16. apríl

Ég fór um hádegið til Rafns með bílinn og dvaldi hjá honum fram eftir degi. Reyndi ég að forvitnast hjá honum um það sem hann vissi um foreldra sína og hvort hann ætti myndir af þeim á yngri árum. Einkum lék mér hugur á að vita hvort til væri mynd af Magneu sem ég hafði séð á Borgarholtsbrautinni. Á henni var hún klædd kápu, að mig minnir grænleitri, með hatt með slöri eða þá að skugga bar á hluta andlitsins. Magnea var glæsileg kona og var myndin líkari kvikmyndaleikkonum um miðbik 20 aldar en

sjómannskonu á Íslandi. Því miður reyndist Rafn lítið eiga af myndefni um foreldra sína en sagðist myndi leita betur í fórum sínum. Eins langaði mig að fá myndir af honum og Anne, fyrstu konu hans. Hann fann eina mjög góða af Anne og ætlaði að senda mér kópíu af henni og þær myndir af foreldrum sínum sem hann kynni að finna. Af því hefur ekki orðið enn.

Eftir nokkra dvöl hjá Rafni kom Haukur með hina ferðalangana sem stoppuðu nokkra

Walt Disney Concert Hall, Los Angeles

stund hjá honum áður en haldið var til miðborgar LA þar sem við Illa ætluðum á tónleika hjá Sinfóníuhljómsveit LA. Kom þá í ljós að konsertmeistari hljómsveitarinnar bjó í næsta nágrenni við Rafn sem kannaðist vel við hann. Fyrir hlómleikana borðuðum við. Haukur hafði valið veitingahús sem reyndist vel og fengu allir eitthvað við sitt hæfi. Fóru Haukur, Úlfhildur og Orri í íbúðina í Little-Tokýó en settu okkur Illu út við tónleikahöllina sem var ekki þar fjarri.

Tónleikarnir fóru fram í Walt Disney Concert Hall. Á dagskrá var Fidelíó eina ópera Beethoven undir stjórn Gustavo Dudamel aðalstjórnanda hljómsveitarinnar. Hann er frá Venezüela og á tónlistarupptök sín í Sistema tónlistarhreyfingunni þar í landi og hafði áður stjórnað Símon Bolívar sinfóníuhljómsveitarinni í Venezüela.

Sérstætt var að flutningur verksins var tvíþættur. Auk söngvaranna léku leikara Deaf West Theatre einnig verkið. Í hverju hlutverki voru því tveir flytjendur, annars vegar söngvari og hins vegar leikari sem túlkaði söng og tal á táknmáli. Var flutningur verksins hinn skemmtilegasti og fékk hljómsveit, söngvarar og leikarar hinar bestu viðtökur. Að hlómleikunum loknum kom Haukur með fylgdarlið sitt að tónleikahöllinni og flutti alla til Claremont.

Tónleikasalur Walt Disney Concert Hall

17. apríl

Þar sem heimferð var næsta dag var ákveðið að leggja ekki í stórræði í dag. Síðdegis fór ég þó með Illu að skoða Botanic Garden Claremont undir hliðum San Gabríel fjallanna ofan bæjarins en þar hafði Illa farið í skokk um morgunin og lét þetta skilti ekki aftra sér en varð ekki á vegi þúmunnar.

Sólin sleikt í bakgarðinum í Stanford Drive

Varð við ferðum þúmu